
Voorganger: Bert de Wit
Schriftlezing: 1 Samuël 3:1-18

Gemeente – waar je ook bent – van onze Heer, Jezus Christus,

Na de derde keer begint het Eli te dagen. Voor de derde keer die nacht staat er een jongetje naast zijn bed: 'Hier ben ik! U hebt met toch geroepen?'

Die derde keer begreep Eli dat er iets aan de hand moest zijn. Het jongetje had iemand horen roepen: 'Samuël!' Hij was dat niet zelf, want hij sliep. 'Eli begreep dat het de EEUWIGE was die de jongen riep.'

Hóe hij dat begreep wordt er niet bij verteld. Maar als je de vorige hoofdstukken hebt gelezen, dan kun je je voorstellen dat dit voor Eli niet onverwacht kwam. Hij wist dat de HEER nog een appeltje met hem te schillen had. In het vorige hoofdstuk wordt verteld, dat een onheilsprofeet hem namens God had verteld wat er allemaal mis was met hem. Misschien dacht hij: 'Nu zal je het hebben!'

Eli begreep dat God iets wilde gaan zeggen. En hij snapte ook wel, dat hij geen complimentjes hoefde te verwachten. Toch wilde hij wéten wat God wilde zeggen. Zo vaak hoorde je in die tijd niet iets van God. 'Er klonken in de tijd zelden woorden van de HEER'- daar begint het hoofdstuk mee – 'en er braken geen visioenen door'.

Je zou verwachten dat Eli in staat van opwinding was. Aan de ene kant moet hij bang zijn geweest voor die stem van God, maar aan de andere kant ook nieuwsgierig. Want eindelijk liet de HEER van zich horen!

Maar in het verhaal merk je weinig van enige opwinding. Eli geeft de jonge Samuël een beknopte instructie die begint met: 'Ga maar weer slapen!'

'En als je die stem weer hoort, dan moet je zeggen: "Spreek HEER, uw dienaar luistert"'. Vervolgens draaide hij zich om en sliep verder.

Hoewel niet wordt verteld of hij echt nog geslapen heeft. Maar afgezien daarvan vind ik het toch een beetje vreemd. 'Ga maar weer slapen', zegt hij tegen de jongen die de stem van God heeft gehoord. Die kostbare stem die zo weinig nog werd gehoord. Waarom ligt Eli niet te stuiten in zijn bed? Waarom gaat hij niet met die jongen mee, om samen te bidden of te wachten op God? 'Ga maar weer slapen!' Is dat de beste manier om de stem van God te verstaan? Of zegt Eli dit omdat hij liever niets wil horen?

Er wordt veel geslapen in het verhaal. Het speelt zich af in de nacht, dus dat is niet zo vreemd. Maar het wordt opvallend vaak vermeld: 'Eli lag op zijn slaappleats...' 'Samuël lag te slapen...' 'Ga maar weer slapen!' 'Samuël lag wéér te slapen...'

Het was een slaperige bedoening in de tempel.

Ik denk dat dat slapen ook overdrachtelijk is bedoeld. Dat blijkt uit een opmerking als: 'De godslamp was bijna uitgedoofd'. En: 'De priester Eli kon bijna niet meer zien'. Het was bijna helemaal donker in de tempel. Het godsdienstige leven in Israël was nagenoeg ingedut. En dan moet je eerder denken aan een comateuze toestand dan aan een gezonde slaap.

Toch stuurt de oude priester Eli zijn leerling Samuël terug naar bed: 'Ga maar weer slapen!'

Terwijl hij wist dat het de Eeuwige was die de jongen riep.

Samuël wist dat zelf niet. Want 'Samuël had de HEER nog niet leren kennen', vertelt het verhaal. Hij had die stem nog niet eerder gehoord. Wat dat betreft had Eli meer ervaring.

Eli bleek gelijk te hebben: dit wás de stem van God. De instructie die hij aan Samuël gaf had het gewenste effect. 'Je moet zeggen: "Spreek HEER, uw dienaar luistert"'. En warempel, het werkte! Ze kregen God weer aan de praat...

Zouden wij daar ook wat mee kunnen?

We hebben net de Week van gebed achter de rug. Bidden vinden we vaak moeilijk. Wat doen we eigenlijk als we bidden? Praten met God? Maar het voelt vaak als een eenzijdig gesprek. Alsof je tegen een dommelende oude man zit te praten, zo'n half blinde, dove bejaarde - als Eli. Je zou willen dat hij eens wat terug zei. Dat hij eens vroeg: 'Hoe gaat het met jón?' Je zou zijn stem wel eens willen horen. Maar hij geeft geen krimp.

Ook in onze tijd wordt de stem van God weinig gehoord. Misschien omdat ook wij die stem niet herkennen? Wie weet nog hoe die stem van God klinkt?

Af en toe staat iemand op die zegt: 'Ik!' Maar dat zijn meestal hele enge types.

Kijk uit voor mensen die zeggen dat ze namens God spreken. Die beweren te weten wat God er van vindt. Let maar op: het komt er altijd op neer dat God het met hén eens is. God staat achter hun woorden - zeggen ze. En daarmee spannen ze God voor hún karretje.

Je kunt van de oude priester Eli zeggen wat je wilt, maar hij probeerde niet God voor zijn karretje te spannen. Hij voelde aankomen dat de Eeuwige een harde boodschap voor hem had. De HEER zou het wangedrag van de zonen van Eli afstraffen. Dit priestergeslacht zou uitsterven en roemloos ten onder gaan. Dat was voor Eli niet fijn om te horen. Toch stond hij er voor open. 'Spreek HEER, uw dienaar luistert' - die woorden legde hij in de mond van Samuël. En de volgende ochtend trok hij het antwoord daar weer uit: 'Wat heeft hij tegen je gezegd? Probeer het niet voor mij te verbergen...'

Eli hoorde stem van God in wat Samuël hem toen vertelde. Hij luisterde en aanvaardde deze woorden als woorden van God. Niet omdat hij werd aangesproken, of omdat hij er zo'n fijn gevoel van kreeg, maar juist omdat hij werd tégen gesproken. Hij kreeg de wáárheid te horen en die kwam hard aan. Maar het was Waarheid - dit was God.

Dit lijkt mij iets waar wij wat mee kúnnen. Of beter gezegd: waar wij wat mee móeten. Die stem van God spreekt ons eerder tégen dan áán.

Die stemt niet altijd overeen met wat wij willen horen. Wij kunnen onszelf van alles wijs maken. We kunnen ons inbeelden dat God ons iets wil zeggen. Dan lees je iets in de Bijbel of op Facebook en dan denk je: 'Dit kan niet toevallig zijn, God wil mij iets duidelijk maken'. Maar hoe weet je of dat werkelijk zo is? Of dat je dit zo ziet omdat je graag zou willen dat het zo is? Hoe weet je dat je God niet laat buikspreken? Dan moet je beginnen met eerlijk te luisteren. Dan moet je ook de onaangename boodschap willen horen. Als je hoort dat God jou niet naar de mond praat, dat hij iets heel anders zegt dan wat jij in gedachten had - dan weet je in elk geval dat je jezelf niet voor de gek houdt.

Zouden we ook iets kunnen, of moeten, met die eerste aanwijzing van Eli: 'Ga maar weer slapen'? Bij Samuël werkte het wel.

Samuël hoorde de stem van God in zijn slaap. Maar dat was dan wel een gezonde slaap. Niet zo'n comateuze toestand als waarin de tempel verkeerde. Slapen is gezond - als je daarin tot rust komt. Om die rust te vinden moet je alles loslaten. Alle gedachten, hersenspinsels, zorgen, angsten.

Om alle onrust te kunnen loslaten, moet je je overgeven. Je geeft je over aan de slaap - maar wat is dat? Je vált in slaap, als in een bodemloze duisternis. Als je nog onrustig bent schrik je dan gelijk weer wakker. Totdat je rust vindt in de slaap - in een toestand waarin je niet weet, niets vindt, niet bewust bent. Een overgave waarin je zonder woorden zegt: 'Spreek Heer, uw knecht luistert'.

In die slaap ben alleen maar ontvankelijk. In die donkere nacht van de ziel gebeurt het. En dan word je de volgende morgen wakker met de herinnering aan een stem.

'Hij geeft het zijn beminden in de slaap...'

Hij die ons zoekt in het duister,
die ons de dag heeft toegezegd,
spreekt in de stilte tot zijn knecht.
Amen.